

tev vprašanja o učiteljskih plačah nujno zvezana s celotno vrsto drugih važnih vprašanj, ter so zaradi tega glasovali proti in s tem narodno-napredni predlog pokopali. Slomškariji in Slomškarice so nad tem prvim nastopom svoje stranke sila poparjeni, ker so povsod že pripovedovali, da bodo 1. februarja že potegnili zvišane plače! Finančni odsek je nadalje rešil proračun. Glede na nujni predlog narodno-napredne stranke, naj se Ljubljani dovolijo 2 1/2 milijonsko posojilo za zgradbo tržnice, dekliskega liceja, tretje deške in druge dekliske šole ter za pokritje kupnine mestne plinarne, so poslanci S. L. S. obljubili, da bo deželni odbor tudi, ne da bi bil v deželnem zboru tozadevni predlog sprejet, sam posojilo pritrjil, češ, da temu klerikalni volitvi ne ugovarja.

Ljubljanske tovariše opozarjam na najnovejšo nakane prof. Peerza. Kakor sem zvedel iz popolnoma verodostojnega vira, zahaja ta zagriženi nemškutar čisto med slovenske pesmi, prilepja na dopisnice slovenske narodne kolke itd. Tako počenjanje je sumljivo, jako sumljivo. Tovariši, pozor! Zvonijo po toči je prepozno! — Korotanski tovariš — stražar.

„Zronček“. 1. letošnja številka izide šele koncem tega meseca, ker dobi list novo zunanjo obliko in niso bili novi klišiji pravčasno izvršeni. Toliko v vednost cenjenim naročnikom.

Nadučitelj Levičnik umrl. V Železnikih je dne 8. t. m. umrl starosta kranjskega učiteljstva, nadučitelj Levičnik, brat predsednika deželnega sodišča, star 83 let. Nadučitelj Levičnik je posebno pridno sodeloval pri „Novicah“ in „Zgodnji Danici“ in je še sedaj kljub svoji visoki starosti pridno pisal svoje spomine. Blagum možu trajen spomin!

Bogoslovcev v goriškem centralnem semenišču je 70. Na tržaško-koprsko škofijo jih odpade 22, a mest ima ta škofija 50.

Premembe pri učiteljstvu na Štajerskem. Učitelj na okoliški deški šoli v Celju Juro Kislinger, je pridržen v službovanje z januarjem t. l. štirirazrednici v Petrovčah; iz Petrovč pa je premeščen suplent Delakorda na celjsko okoliško šolo.

Šolski nabiralniki so hvaležna in dobra uredba. Ker je za vsakega otroka posebe nabiralnik predrag, se vzame pri kakem denarnem zavodu domači (hišni) nabiralnik z vlogo K 5.—; potem pa vsi šolski otroci shranjujejo v njem svoje prihranke, učitelj ali učiteljica vodi pa zapisnik. Ponekod se stvar izvrstno obnaša. Posnemajte!

36 tisoč kron za „Südmarko“ je zapustila umrla soproga majorja Pfeifferja v Ljubljani, hči Prešernovega prijatelja in izdajatelja „Čebelice“, Kastelica.

Kdo je lahko imenovan na Avstrijskem za šol. svetnika? Ko je bil rajni ravnatelj Kaas v Mariboru imenovan za šolsk. ravnatelja, se je izrazil nemški profesor Erraht pred učiteljskimi približno tako-le: Kdor dela povsod za nazadovanje šolstva, kdor podpira ljudsko neumnost in predsodke, kdor se plazi po trebuhu pred vlado — tisti je lahko imenovan na Avstrijskem za šolskega svetnika. V marsikaterem slučaju je to mutatis mutandis še danes resnica.

Boj za slovensko šolo v Studencih. V slovenskih razredih se bo poučevala seveda tudi nemščina po veljavnih zakonih kot učen predmet na podlagi materinskega slovenskega jezika. Starši so lahko prepričani, da bodo znali njihovi otroci po dovršeni ljudski šoli popolnoma oba jezika (slovenski in nemški) v pisavi in govoru, sedaj pa ni v nemški šoli skoro nikakih uspehov. Pekre in Studenci nam lahko pričajo, da čisto nemška ljudska šola ni nič vredna za slovenskega otroka. Slovenski se v taki šoli ne sliši nikdar, nemščina pa se vblja deci v glavo na sirov način, da se nam smilijo otroci. Če vprašate kdaj odkritosrčno nemškega učitelja, kaj si misli o teh šolah, bo vam povedal, da je nečloveško siliti nežnega slovenskega otročiča v nemško šolo. Taki starši nimajo nobenega srca ali pa so zavedeni. Počakajmo, naj se otrok razvije, potem pa se bo naučil tudi drugega jezika igrati. Slovenski otrok sp da v slovensko šolo.

Čipkarska šola se ustanovi po sklepu obč. odbora v Trati na Gorenjskem.

Nemški okrajni šolski nadzornik za nemške šole na Spodnjem Štajerskem zbujajo zopet vznemirjenje. Kakor se sedaj čuje, je bivši naučni minister Marchet to mesto, že pred svojim odstopom ustanovil; storil je to na ljubo Nemcem in nemškutarjem, ki bi s tem dobili po vseh okr. šolskih svetih po en glas. Da kaj takega ne bomo mirno trpeli, temveč po poslancih storili potrebne korake, je samoosebi razumljivo.

Štajerski „Verband“ Dosedanji predsednik „Verbanda“, Karl Gassarek, je odstopil. Na njegovo mesto so izvolili Herza, strokovnega učitelja v Gradcu. Ta je sedaj tudi v smislu pravil predsednik štajerskega „Lehrerbunda“, v kateri organizaciji je združeno vse štajersko učiteljstvo ob obeh narodnostih.

Prispevek slovenski trgovski šoli v Ljubljani. Naučno ministrstvo je dovolilo pripravljalnemu razredu za slov. trgovsko šolo v Ljubljani in združni šoli 2500 K za opravo in 1500 K kot podporo za leto 1908.

Deželni šolski svet štajerski učiteljskega zastopnika v okrajnem šolskem svetu celjskem. tov. nadučitelja Gradišnika, ki je bil soglasno v to izvoljen dne 22. okt. 1908, do danes še ni potrdil. — Učiteljstvo celjskega okraja je zdaj že skoro leto dni brez svojega zastopnika v imenovanju korporaciji. Vrhovna šolska oblast pa to menda rada vidi. Tako ščiti slavni dež. šolski svet učiteljstvo v njegovih pravicah!

Dijaško semenišče v Celju. Iz dihovniških krogov smo zvedeli, da se je večina župnikov na deželi izrekla proti nastavitvi v Celju dijaško semenišče; oni želijo, naj se v Mariboru sedanje dij. semenišče razširi in tam ustanovi zasebna gimnazija.

Deželno žensko učiteljstvo v Mariboru. Deželni šolski svet je definitivno namestil glavnega učitelja Alfonza Valesa, na imenovanem zavodu.

Slovenska šolska Matica. Imenik društvenikov „Slovenske šolske Matice“ za leto 1908. bo v kratkem dotiskan. Med tiskom bi bilo še mogoče vanj sprejeti nove člane. Zato prosimo, da nemudoma pošljete letnico, kdor namerava za leto 1908. še pristopiti k društvu. Tudi gg. povrjenike prosimo, da takoj naznanijo svoje člane. Častno bi bilo, ko bi se tudi letos pomnožilo število članov.

Odbor. Za učiteljski sklad se je nebralo pri zborovanju „Učiteljskega društva za celjski okraj“ dne 6. t. m. 14 K. V razpeščanje so prevzele listke za učiteljski sklad: gđd. Anica Kalšek, učit. v Gotovljah za 20 K; Franciška Tajnik, učit. pri Sv. Petru, za 15 K; Bogdana Žižek, učit. pri Sv. Martinu za 10 K; Ana Suhac, učit. v Grižah za 5 K; Anton Sivka, nadučit. pri Sv. Jurju ob j. ž. za 4 K; Ivan Logar, učitelj v Zidanem mostu za 10 K; Alojzij Recelj, učitelj pri Sv. Jurju ob j. ž. za 5 K. Le vrlo naprej! Živeli posnemalci!

Družba sv. Cirila in Metoda dobi nov vir svojim dohodkom. Sklenila je namreč zvezo s tvorničarjema za milo znanih rodoljubov g. Focka v Kranju in g. A. Gabrščka v Gorici. Načrtujemo se, da to milo, ki je bilo zaradi kakovosti že dosedaj priljubljeno, dobi odjemalcev vsepovsod med Slovenci, posebno med temi, ki znajo ceniti plemenito delovanje družbe sv. Cirila in Metoda, saj jo z uporabo tega mila gmotno podpirajo in tako pospešujejo obrambo in prosvetno delo slovensko.

Obrtno-nadaljevalne šole na Štajerskem. C. kr. ministrstvo za javna dela je poleg navadne letne podpore letos prvič nakazalo šolskemu odseku obrtno-nadaljevalne šole v Sošanju znesek 50 K za ustanovo knjižnice. Ta dar je v razmerju s podporami, ki jih dobivajo nemške šole jako malenkosten, vendar pa je iz tega razvidno, da pojmi pri vladi veliko važnost vzgoje obrtniškega naraščanja. Nemci so nas na tem polju zopet prehiteli. Povsod snujejo enake šole in si vzgojujejo obrtniški naraščaj, ki jim obeta zaradi boljše teoretiške izobrazbe trdno podporo v njihovem stremeljenju, uničiti slovensko obrt ne le s premočjo kapitala, ampak tudi s premočjo duha. Slovenski trgi in večje narodne občine naj snujejo obrtno-nadaljevalne šole in poskrbe, da se bo obrtniški stan, ki je v vseh večjih krajih merodajen činitelj v občinski upravi po svojem obrtniškem naraščanju tako ukrepil, da bo mogel izpolniti upanje, ki se glede gospodarske samoosvojitve opravičeno stavlja nanj!

Berlin za nemško šolstvo na Spodnjem Štajerskem. 26 let že dobivajo nemške šole in otroški vrteci na Spod. Štajerskem denarno podporo iz Berlina. Letos so dobili v Pobrežju pri Mariboru 60 kron, v Hrastniku 40, v Slov. Bistrici 35, v Slov. gradu 35, v Studencih, Brežicah, Ševnici, Vojniku, Rogatecu, Ormožu, Ljutomeru in Pekrah po 25, St. Ilj in Vitanje sta dobila po 24, Pragersko in Velenje po 20 K.

Zaznamek gluho-nemne in zavodov za slepce v Avstriji. Z ozirom na večkrat izraženo željo je dalo c. kr. ministrstvo za bogočastje in nauk sestaviti zaznamek vseh v Avstriji obstoječih gluho-nemne in zavodov za slepce, kakor tudi vseh šol, ki se v njih gluho-nemi in slepi otroci poučujejo v posebnih njim primernih oddelkih. Ta zaznamek je objavljen v ministrskem ukaznem listu kos šte. XXIII ex 1908; posamezni izvodi se dobivajo po 20 h v c. kr. šolskoknjižni zalogi na Dunaju. V sled razpisa c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk je c. kr. deželni šolski svet podrejenim c. kr. okrajnim šolskim svetom porazdelil po en izvod tega zaznamka s pripomočjo, da se ondot razgrne in na željo staršem oziroma njih namestnikom dovoli upogled v omenjeni zaznamek.

Iz seje ožjega in pomnoženega c. k. okr. šol. sveta tolminskega: Dva učitelja in ena učiteljica dobe dopust zaradi bolezni. Službi se odpove učiteljica J. Merhar. V II. pl. vrsto se začasno pomaknejo: Mikuz, Ivančič Albert, Borštnik in Černe. Učiteljica Josipina Skrt dobi I. petletnico. V tekočem letu se bodo zidala tri šolska poslopja: v Smasteh, Logeh in Podbeli. C. kr. dež. šol. svet je pri-trdil ustanovitvi šole v Lažidu, Podbeli, samostalne šole v Rutih in potovalne šole Sela-Log. Število učiteljskih oseb v okraju je naraslo na 80. Vršil se bo komisionalni ogled za ustanovitve nove enorazrednice v Plužnah na Cerkljanskem. X.

Zahvala. Podpisana se tem potom naj-srčneje zahvaljuje slavnemu „Slovenskemu učiteljskemu društvu za kočevski okraj“, ki je s prispevkom sto kron pripomoglo, da se je mojemu nepozabnemu rajnemu soprogu postavil tako lep nagrobni spomenik. — Posebno se pa še zahvaljujem društvu predsedniku g. nadučitelju Stefanu Tomšiču za prekrasen govor, gg. tovarišem pevcom za ginjaivo petje, nadučitelju Jožefu Zupančiču za trud, ki ga je imel s postavljanjem spomenika in končno vsem pokojnikovim tovarišicam in tovarišem za udeležbo pri odkritju. — Bog povrni stotero! — Julijana Gregorčič, nadučiteljeva vdova, sedaj v Metliki.

Razgled po šolskem svetu.

— **Šolstvo v Galiciji** napreduje počasi, a vendar častno. L. 1869., ko je prevzela dežela šolstvo, je bilo v celi deželi samo 2469 ljudskih šol s 3165 učitelji in 163.917 učenci. Poučevalo se je v teh šolah v večini le zimsko dobo, in še tedaj je bilo dovoljeno hoditi v šolo, kdor je hotel in kadar je hotel. Učiteljska plača je bila najmanjša 80 gld., a najvišja 130 gld., toda ta plača se je jako neredno plačevala in mnogi učitelji so morali hoditi od hiše do hiše ter prositi hrane, da so se preživljali oni čas, ko ni bilo rednega plačevanja. Še l. 1880. je bilo v Galiciji nad 77% prebivalstva, starega nad 6 let, ki ni znalo ne pisati ne brati. V dobi 1874—1884 je izdal galiski deželni zbor za šolstvo nekaj nad 320.000 gld. In tega leta navaja statistika še vedno nad 4 milijone analfabetov. — V l. 1906. je pa prispevala Galicija za šolstvo 14.463.000 K, povprečno pride na enega prebivalca K 1.60, davka za šolstvo; učiteljstva je bilo tega leta 11.903, povprečno pride ena učna oseba na 645 prebivalcev in povprečna plača ene učne osebe je znašala l. 1906. — 988 K. — a.

— **Učitelji in učiteljice v Galiciji.** Učiteljice v tej deželi dosežajo že 60% vseh učnih oseb, in sicer prevladujejo v večini mest.

— **Henrik Scharrelmann**, najbolj znani učitelj v Bremnu, je bil obsojen v denarno kazn 1000 mark. Med drugim tudi zaradi tega, ker je označil oblastveno uvedeno knjigo kot mučilo za učitelja in učenca. — Tako visoko pač nobenega slovenskega učitelja ne bi mogli kaznovati, ker polovica niti toliko letne plače nima. — O. srečni Scharrelmann, ki te lahko kaznujejo na 1000 mark!

— **Bosna in Hercegovina v šoll.** Učitelj: Zdjaj pa že lahko obravnavamo pri zemljepisju Bosno in Hercegovino kot avstrijski provinci? — Ravnatelj: Kaj vam v glavo ne pade, ljubi tovariši! Saj še nimamo nobenega odloka!

— **Nemški „Schulverein“** je ustanovil na Koroskem pet novih podružnic.

Dr. E. Berneker ne pride na mesto Jagičevo na dunajski univerzi. Berneker pojde v Vratislavo na pruskem Šleskem.

— **Uspeh češkega dela.** Kakor znano, so Čehi uprizorili v vseh obmejnih krajih, kjer so v manjšinah in kjer jim nemške občine nočejo dati čeških ljudskih šol, stavko čeških otrok (okoli 1. decembra). Ustavili so štrajk šole, ko je bil rešen rekurz nemških občin zoper nalog deželne vlade, da morajo ustanoviti češke šole, in sicer rešen v za Čehje pravičnem smislu. Sedaj pa so dobila vsa okrajna glavarstva na Severnem Češkem nalog, da morajo ustanavljati čeških ljudskih šol odločno pospeševati, kar bodo tudi storila in se bo že prihodnje leto ustanovilo več čeških šol. Take uspehe ima pokazati vztrajno in organizirano manjšinsko delo!

— **Uniforme za učitelje.** C. kr. okr. šolski nadzornik Schwahn na Dunaju je izdal za učitelje svojega okraja sledeči ukaz: bela, likana srajca, črna suknja. Dozdaj smo bili mnenja, da je važnejše stopiti pred otroke s toplim srcem in jasno glavo nego v fraku in šemisi. Sicer je pa lažje presojati učiteljev frak nego učitelja samega. — ij.

— **Deutsch-östr. Lehrerbund** je ustanovil dve štipendiji po 350 K za učiteljske sinove, ki absolvirajo svoje študije na praški nemški univerzi. Bilo bi posnemanja vredno!

Proti koedukaciji sta se izjavila prof. Sachs na Columbia vsenčilišču in profesor Olmstrad na Carnell vsenčilišču v Ameriki. — ij.

— **Koedukacija** v 4. razredu meščanske šole v Presnici na Češkem je dovolilo navčno ministrstvo. — ij.

— **Slovanski dijaki** so ustanovili na univerzi v Halle na Nemškem slovansko društvo, v katerem so zastopani vsi slovanski dijaki.

Z gospodarskega polja.

— **Monopol užigalic v Avstriji.** Dne 15. pret. m. se je vršila v trgovinskem ministrstvu na Dunaju seja, na kateri se je pretresaval načrt za uvedbo monopola užigalic. Ta načrt bi imel obenem rešiti vprašanje uporabe belega fosforja, škodljivega delavcem. Avstrijska finančna uprava se že dlje časa bavi s proučevanjem, kako bi uvedla monopol užigalic. Sklenilo se je, da se v Avstriji ne smejo več graditi nove tvornice užigalic, dokler se ne izda nov zakon, tičeč se morebitne uvedbe monopola užigalic v Avstriji.

— **Deficit kraljevine Češke.** Te dni je bil v deželnem odboru češkem končno do-ločen proračun za l. 1909. Stroški so proračunjeni na K 93,387,453, prihodki pa na 71,269,682 K, potemtakem zausa primanjkljaj 22,117,771 K.

— **Državna subvencija.** Kmetijska družba kranjska je dobila za delno pokritje režijskih stroškov v 1908. letu 5000 K državne podpore, za izdajanje „Kmetovalca“ pa 4000 K.

Raznoterosti.

× **Kako potuje prestolonaslednik po Ogrskem.** Nedavno temu se je prestolonaslednik Fran Ferdinand mudil na Ogrskem. P. i tem pa je doživel neprijeten dogodek. V Pešti je prišel ravno s plesa pri grofu Karacsony na koloivor, kjer so bili že zvečer obveščeni, da bo odpotoval. A ko je prišel tja, ni bil zanj pripravljen dvorni voz in je moral potovati v vagonu I. razreda, iz katerega je moral zopet ob 5. uri zjutraj prestopiti na drugi vlak, ker se vagon I. razreda, kjer je bilo še drugih potnikov, ni mogel priklopiti dunajskemu vlaku. Neki budimpeštanski list pripominja na to, da bi se moglo ta dogodek nazvati demokratskim postopanjem, ko bi ne bilo znano, da se na Ogrskem vsakemu državnemu tajniku, ko potuje, priklopi na vlak salonski voz, da si more vsak veleposestnik komandirati salonski voz — edino za bodočega vladarja Ogrske ni salonskega voza ter mora potovati slabše nego vsak državni tajnik. — Potem ni čudo — dostavlja list — da prestolonaslednik ne prihaja rad na Ogrsko.

× **Krematorij v Budimpešti.** Zdravstveni odsek mestnega glavarstva v Budimpešti je predlagal mestnemu zastopstvu, da se v Budimpešti zgradi krematorij, ki bo stal 300 tisoč kron.

× **Petnajst metrov visok barometer** s cevjo, ki ima v premeru 20 cm, postavijo v Faenci na Laškem v spomin Toricelliju, ki je izumil tlakomer.

× **Velika dobrotnica.** V Gradcu je umrla baronica Hermina Zois-Edelstein, ki je zapustila deželi 200.000 kron za umetniški d. m. 70.000 kron za ustanovo v vojaških šolah, svojo hišo v Gradcu pa rešilnemu društvu.

× **Stalno češko gledališče na Dunaju.** Iz Prage poročajo, da se ustanovi na Dunaju trajno češko gledališče. Potrebna glav-nica 300.000 K je že pokrita.

× **Listina iz Kristove dobe.** „Rus-kija Vedomosti“, glasilo vsenčilišča v Moskvi, je prejela iz Damaska brzojavno vest, da so tamkaj v neki stari knjižnici našli rokopis, ki se razteza na Kristovo dobo in v katerem se nahajajo novi podatki o njegovem življenju. Rokopis ima 3116 strani. Podrobnosti še manjkajo.

× **Nova bolezen.** Iz Benetk javljajo: V okolici Bionbina se je pojavila nova bolezen, ki ji podlegajo zlasti žene v blagoslovljenem stanu in porodnice. Doslej je umrlo nad 200 žen.

× **Koliko jaje znese kokoš?** Na to vprašanje ni možno dati natančnega odgovora, zakaj to odvisi od pasme, od oskrbovanja in drugih okolnosti. V jajčniku kokoši, ki pridno nese, se nahaja 600 jajčjih zarodov in ob normalnih razmerah, to je, če je kokoš zdrava in če se jo pravilno oskrbuje, znese tudi nekako tako število jajc. Različno stare kokoši znesejo tudi različno število jajc, in kakor poroča „Praktični kmetovalec“, znese kokoš, potem ko je prišla nesti: prvo leto 15—20, drugo 100—120, tretje 120—135, četrto 100—115, peto 60—80, šesto 50—60, sedmo 35—40, osmo 15—20 in deveto 1—10 jajc, torej ves čas 496—600 jajc.

× **Židovsko gledališče na Dunaju.** V kratkem odprejo na Dunaju židovsko gledališče, kjer bodo uprizarjali komade židovskih avtorjev in dela narodno-židovske tendence. Gledališče se otvori pod pokroviteljstvom židovskih poslancev.

Naročajte in širite naš list!

Uradni razpis učiteljskih služb.

Št. 3425/08. Kranjsko. 29 I—1
Na dvorazredni ljudski šoli v Banjaloki se razpisuje v stalno nameščenje služba nadučitelja s postavnimi prejemki in z užitkom prostega stanovanja. Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim iz-pričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tuuradno predložijo do 15. februarja 1909. l.

C. kr. okr. šolski svet v Kočevju, dne 5. januarja 1909.

Št. 26. 30 I—1
Na petrazredni ljudski šoli v Loškem potoku se razpisuje v stalno nameščenje eno učno mesto.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tuuradno predložijo do 10. februarja 1909. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju, dne 9. januarja 1909.